

## ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

**Esas Sayısı : 2009/34**  
**Karar Sayısı : 2010/72**  
**Karar Günü : 20.5.2010**  
**R.G. Tarih-Sayı : 30.12.2010-27801**

**İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN:** Diyarbakır 1. İdare Mahkemesi

**İTİRAZIN KONUSU:** 6.1.1982 günlü, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'na, 15.7.2003 günlü, 4928 sayılı Yasa'nın 7. maddesiyle eklenen Geçici Madde 5'in birinci cümlesinin Anayasa'nın 2., 10. ve 36. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

### **I- OLAY**

İdare Mahkemesi'nce verilen davanın açılmamış sayılmasına ilişkin kararın kesinleşmesinden sonra yapılan başvuru üzerine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nce, olayda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin ihlal edildiğine karar verilmesi nedeniyle, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 53. maddesinin 1. fıkrasının (1) bendi uyarınca yargılamanın yenilenmesi istemiyle yapılan başvuruda, başvurunun esasının incelenmesine engel olarak değerlendirilen itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

### **III- YASA METİNLERİ**

#### **A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı**

6.1.1982 günlü, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun itiraz konusu cümleyi de içeren, 15.7.2003 günlü 4928 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen geçici 5. maddesi şöyledir:

**'53 üncü maddenin (1) numaralı fıkrasının (1) bendi, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararları ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvurular üzerine verilecek kararlar hakkında uygulanır. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kesinleşmiş olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına ilişkin yargılamanın yenilenmesi istemleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılır.'**

#### **B- Dayanılan Anayasa Kuralları**

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 10. ve 36. maddelerine dayanılmıştır.

### **IV- İLK İNCELEME**

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet

ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın katılımıyla 2.6.2009 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında; dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

## **V- ESASIN İNCELENMESİ**

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

### **A- İtiraz Konusu Kuralın Anlam ve Kapsamı**

İtiraz konusu kuralda, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nce verilen ihlal kararlarının, idari davalar bakımından yargılamanın yenilenmesi sebepleri arasına girmesine olanak sağlayan ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasına 4928 sayılı Kanun'un 6. maddesi ile eklenen (ı) bendi hükmünün, anılan Mahkemenin hangi kararları hakkında uygulanacağı gösterilmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nce verilen ihlal kararlarının idari davalar bakımından yargılamanın yenilenmesi sebepleri arasına girmesi, 19.7.2003 günlü Resmi Gazete'de yayımlanan 4928 sayılı Kanun ile olmuştur. Anılan Kanun'un 6. maddesi ile kesinleşmiş hükmün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması durumunda, yargılamanın yenilenmesinin istenebileceği belirtilmiş ve bu durum, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun yargılamanın yenilenmesi konusunun düzenlendiği 53. maddesinin birinci fıkrasına (ı) bendi olarak eklenmiştir. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında yapılan değişiklikle de, yargılamanın yenilenmesi başvurusunun, en geç, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde yapılması öngörülmüştür.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'na 4928 sayılı Kanun'un 7. maddesi ile eklenen geçici 5. maddeyle de, 4928 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle getirilen hakkın, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin hangi kararları bakımından kullanılabileceği gösterilmiştir. Söz konusu maddenin iptali istenilen ilk cümlesinde, 53. maddenin (1) numaralı fıkrasının (ı) bendi hükmünün, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, 4928 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih (19.7.2003) itibarıyla kesinleşmiş kararları ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bu tarihten sonra yapılan başvurular üzerine verilecek kararları hakkında uygulanacağı belirtilmiştir. Madde'nin ikinci fıkrasında ise, 4928 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihte kesinleşmiş olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına ilişkin yargılamanın yenilenmesi istemlerinin, bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre, itiraz konusu kural nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nce 19.7.2003 tarihinden önce verilen, ancak bu tarih itibarıyla henüz kesinleşmemiş olan, yani kesinleşmesi 19.7.2003 tarihinden daha sonraki bir tarihe rastlayan kararlar ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 19.7.2003 tarihinden önce yapılan başvurular üzerine 19.7.2003 tarihinden daha sonraki bir tarihte verilmiş olan kararlar, 53. maddenin (1) numaralı fıkrasının (ı) bendi hükmünün kapsamı dışında kalmakta, bu tür kararlara dayanılarak yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunulamamaktadır.

## B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararında, davacının 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 53. maddesinin 1. fıkrasının (1) bendinin aradığı yargılamanın yenilenmesi koşulunu taşımasına rağmen, iptali istenilen kural nedeniyle, anılan bendin sağladığı yargılamanın yenilenmesi hakkında faydalanamadığı, bunun da, hakkın tesliminin engellenmesi anlamına geldiği, bir hakkın tesliminin engellenmesinin hukuk devletinin temel ilkelerine aykırı olduğu, ayrıca, yargılamanın yenilenmesi yolundan faydalanmak bakımından, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararları arasında herhangi bir ayırım gözetilmezken, iptali istenilen kural ile hiçbir nesnel ölçüte dayanılmaksızın, anılan kararların verilmesine olanak sağlayan başvurunun yapıldığı tarihin ve anılan kararların kesinleşme tarihlerine göre kişiler arasında farklılıklar oluşturulduğu, bunun da Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenmiş olan eşitlik ilkesine ve Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenmiş olan hak arama özgürlüğüne aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti, bir hukuk devleti olarak nitelendirilmiştir. Hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan devlettir.

Kişilerin, devlete güven duymaları, maddî ve manevî varlıklarını korkusuzca geliştirebilmeleri, temel hak ve özgürlüklerden yararlanabilmeleri ancak hukuk güvenliği ve üstünlüğünün sağlandığı bir hukuk düzeninde gerçekleşebilir. Hukuk devletinin sağlamakla yükümlü olduğu hukuk güvenliği, kişilerin, hukuk düzeninin koruması altındaki haklarını elde etmeleri için gereken her türlü önlemin alınmasını zorunlu kılar. Ayrıca, Devletin, yargı denetimini yaygınlaştırarak adaletin gerçekleştirilmesini sağlaması hukuk devleti ilkesine yer veren Anayasa'nın 5. maddesinin de bir gereğidir.

Anayasa'nın 10. maddesinde de, eşitlik ilkesine yer verilmiştir. Maddede yer verilen 'eşitlik ilkesi' ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmektedir. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasalar karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin ihlâli yasaklanmıştır. Durum ve konumlardaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi ihlâl edilmiş olmaz. Nitelikleri ve durumları özdeş olanlar içinse yasalarla değişik kurallar konulamaz.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nce verilen kararların verilme ve kesinleşme tarihleri, Mahkemeye başvuran kişilerin iradeleri dışında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin çalışma ve karar verme sistemine bağlı olarak gerçekleşmektedir. Bu nedenle, Mahkeme'ye 19.7.2003 tarihinden önce başvuran kişiler, yargılamanın yenilenmesi konusunda, Mahkemece verilen ihlal kararlarının kesinleşip kesinleşmediği aranılmaksızın iç hukukta meydana getireceği sonuçlar bakımından aynı hukuksal konumdadırlar. Buna göre, bir kanun hükmünün belli koşullara bağlı olarak tüm kişilere sağladığı bir hakkın kullanımının, itiraz konusu kuralla, Anayasa'da öngörülmüş hiçbir nedene dayanmaksızın ve hukuken kabul edilebilir bir gerekçe ortaya konulmaksızın, aynı hukuksal konumda bulunan kişiler bakımından engellenmesi Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırıdır.

Anayasa'nın 36. maddesinde, '*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.*' denilmektedir. Buna göre, hak arama özgürlüğü, bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisini oluşturmaktadır. Gerçekten, karşılaştığı bir suçlamaya karşı kişinin kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir. Kişilere yargı mercileri önünde dava hakkı tanınması adil bir yargılamanın ön koşulunu oluşturur.

'Yargılamanın yenilenmesi' kurumu, Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenmiş olan hak arama özgürlüğü içinde yer alan dava hakkının bir parçasını oluşturmaktadır.

İtiraz konusu kural, yargılamanın yenilenmesi yolunun kullanılabilmesi bakımından, bir kanun hükmünün belli koşullara bağlı olarak tüm kişilere sağladığı bir hakkın kullanımını, Anayasa'da öngörülmüş hiçbir nedene dayanmaksızın, bazı kişiler bakımından engellemektedir. Bu nedenle, itiraz konusu kural, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü alanına yapılmış açık bir müdahale niteliğinde olup, hak arama özgürlüğüyle bağdaşmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2., 10. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

## **VI- SONUÇ**

6.1.1982 günlü, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'na, 15.7.2003 günlü, 4928 sayılı Yasa'nın 7. maddesiyle eklenen Geçici Madde 5'in birinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, 20.5.2010 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Üye

Haşim KILIÇ

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Üye

Üye

Ahmet AKYALÇIN

Mehmet ERTEN

Serdar ÖZGÜLDÜR

**Esas Sayısı : 2009/34**  
**Karar Sayısı : 2010/72**

Üye

Şevket APALAK

Üye

Serruh KALELİ

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU